

MANAGEMENTUL PROTECȚIEI ÎN INSTITUȚIILE ȘCOLARE

Școala, instituția de învățământ ca tip de organizație în societatea contemporană, ridică probleme manageriale specifice.

Managerul unei instituții de învățământ trebuie să facă față unor solicitări diverse care, de multe ori, nu țin strict de procesul didactic.

Managementul reprezintă un cumul de activități efectuate pentru atingerea obiectivelor organizației într-o manieră eficace și eficientă prin: **previziune, organizare, coordonare, antrenare și controlul resurselor organizației.**

Această definiție are avantajul de a specifica cele două elemente de evaluare a rezultatelor managementului, eficacitatea și eficiența și de a nominaliza cele cinci funcții ale personalului de conducere.

Eficacitatea – reprezintă măsura în care organizația își îndeplinește obiectivele propuse fiind cel mai critic atribut al managementului. Se caracterizează prin acuratețea cu care se stabilesc obiectivele organizației, managerul eficace selectând doar obiective operante, stabilind apoi ce trebuie să se facă și cum trebuie să se acționeze, concentrând resursele în direcțiile respective.

Eficiența – sau randamentul poate fi definit cantitativ ca rezultat al utilizării unei cantități cât mai reduse de resurse – materii prime, energie, forță de muncă – pentru a realiza un volum prestabilit de bunuri.

Problematica cursului constă în a dezvolta Conceptul de protecție organizațională precum și de a urmări și descrie Componentele protecției organizaționale, în cadrul unei instituții școlare.

1. Conceptul de protecție organizațională

Protecția este un proces complex în cadrul sistemului-organizație ce se obține prin măsuri specifice destinate menținerii siguranței în funcționare și asigurării climatului de muncă adecvat.

Protecția organizației începe cu protecția *individului* și face obiectul unui **management specializat.**

ȘCOALA ca tip de organizație complexă și adaptivă are ca și componente: Subsistemul educațional al școlii și Subsisteme needucaționale ale școlii.

În cadrul subsistemului educațional al școlii, de o importanță deosebită este Management educațional, ce cuprinde: *management curricular* și *managementul clasei.*

În cadrul subsistemelor needucaționale ale școlii există Managementul componentelor needucaționale.

Managementul protecției instituției școlare ține de ambele subsisteme ale școlii: educațional și needucațional.

Din schema bloc a unei organizații, ca sistem complex autoadaptiv, se poate deduce locul și rolul Subsistemului de protecție organizațională.

Protecția organizațională este un subsistem în cadrul Sistemului de conducere. Face parte din cele treisprezece componente fundamentale ale organizației, Fig.1.

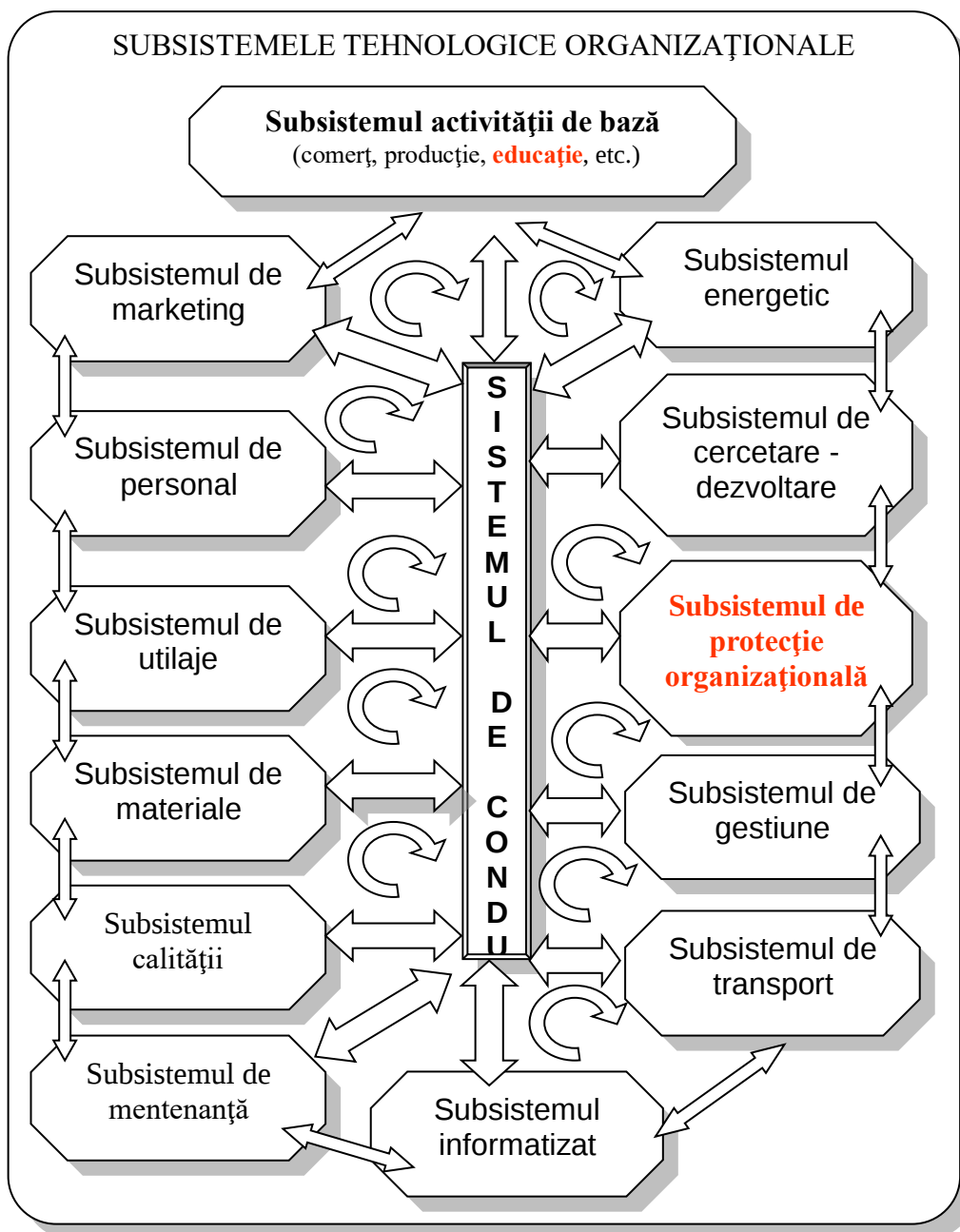

Fig.1 Organizația ca sistem complex autoadaptiv

Subsistemul de protecție organizațională, are legătură directă cu sistemul de conducere al organizației și multiple conexiuni de autoreglare la nivelul întregii organizații.

2. Școala ca tip de organizație complexă și adaptivă

Școala se prezintă ca un subsistem de autoreglare în buclă închisă în care profesorul furnizează cunoștințe elevilor, Fig.2.

Rezultatele obținute de aceștia în urma testelor se compară cu comanda primită de la sistemul de conducere. Perfecționarea se continuă până când se obține rezultatul așteptat. În urma acumulărilor se atinge un nivel de cunoștințe operaționale care, trecând printr-un sistem de validare, se compară cu nivelul necesar de cunoștințe. Dacă acesta nu a fost atins, sistemul regulator de conducere dă o nouă comandă către școală și procesul se reia. Un factor important care influențează atât sistemul regulator, cât și mediul natural, economic, cultural și social este realitatea socială.

Pentru ca această schemă să fie funcțională trebuie să existe criterii de autoadaptare a organizației educaționale: calitative și cantitative prescrise prin standarde.

Fig. 2 Școala ca tip de organizație complexă și adaptivă

Protecția are un rol crucial în **FIABILITATEA** organizației.

FIABILITATE - gradul de siguranță în funcționare a unui sistem în conformitate cu scopul pentru care a fost conceput și realizat acesta.

Organizația școlară, potrivit misiunii sale, trebuie să ofere stabilitate și siguranță la nivelul tuturor proceselor didactice și nedidactice.

În principiu, abordarea tehnică din punct de vedere al fiabilității reflectă un proces de mentenanță permanent, care se asigură prin măsuri manageriale specifice. Astfel prin măsurile impuse se asigură o **mentenanță preventivă**, pe principiul că ***este de dorit să previi decât să reconstruiești, mai ales acolo unde efectele sunt IREVERSIBILE***, dar și o **mentenanță curativă**, în vederea asigurării fiabilității organizației.

Într-o instituție școlară siguranța în funcționare și climatul de muncă adecvat, asigură PROTECȚIA ORGANIZAȚIEI, dar și ECOLOGIA EDUCAȚIEI, prin Componente manageriale specifice și o Ecologia managementului educațional.

Componente manageriale specifice trebuie cunoscute, conștientizate și însușite de către toți membrii comunității sistemului educațional. Ecologia managementului educațional trebuie să se reflecte în managementul curricular și în managementul clasei.

3. Componentele protecției organizației școlare. Prezentare generală

3.1 Management educațional:

- *management curricular*
- *managementul clasei*

3.2 Managementul componentelor needucaționale

- protecția muncii și a sănătății
- protecția împotriva incendiilor
- protecția civilă
- protecția juridică
- protecția împotriva acțiunilor antisociale și teroriste
- protecția proprietății intelectuale

În instituțiile școlare problematica protecției organizaționale se tratează din perspectiva celor șase componente needucaționale. Existența unui cadru legislativ și a unui sistem de norme actualizat pentru fiecare componentă a sistemului de protecție conferă managerului în acest domeniu instrumente și proceduri de lucru coerente, adică măsurile manageriale specifice.

Măsurile manageriale generale pentru asigurarea protecției organizației educaționale sunt următoarele:

- cunoașterea problematicii;

- responsabilizarea cadrelor didactice și a reprezentanților școlii;
- asigurarea cadrului de aplicare a măsurilor de protecție.

Pe lângă cadrul legislativ, managerul școlar are la dispoziție instrumente și mijloace pentru managementul protecției în școală, acestea fiind **EDUCAȚIONALE**: ora de dirigenție (consiliere), legătura cu familia, activitatea de control preventiv și de natură **ADMINISTRATIVĂ**, constând în activitatea de control preventiv, verificarea periodică și aplicarea de sancțiuni.

În acest sens o importanță deosebită, în cadrul instituției școlare o are **Regulamentul de ordine interioară**, vizat de manager și distribuit întregului personal pentru dezbatere.

4. Protecția muncii și sănătății în instituțiile școlare

- **CONȚINUT**: Principii de prevenire a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale.
- **SCOP**: Eliminarea sau diminuarea factorilor de risc de accidentare și/sau îmbolnăvire profesională.
- **CADRU LEGISLATIV**:
 - *Legea Securității și sănătății în muncă nr. 319 din 14.07.2006*
 - Norme și reglementări specifice pentru unitățile de învățământ

Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale este *autoritatea competentă* în domeniul securității și sănătății în muncă.

- *organizează*, împreună cu Ministerul Educației și Cercetării Științifice activitatea de pregătire generală și/sau de specialitate în domeniul securității și sănătății în muncă pentru **instituțiile de învățământ**;
- *coordonează*, în colaborare cu Ministerul Educației și Cercetării Științifice, elaborarea programelor de cercetare de interes național în domeniul securității și sănătății în muncă;

Parametrii sub incidența normelor de protecție a muncii de interes pentru organizațiile școlare :

- Efortul mental
- Ergonomia și microclimatul la locul de muncă
- Cu privire la instalații și echipamente electrice
- Cu specificație pentru laboratoare
- Cu privire la radiațiile neionizante

PROTECȚIA MUNCII ȘI A SĂNĂTĂȚII ÎN ȘCOALĂ -organizarea activității de protecție a muncii în instituțiile de învățământ-

1. **În instituțiile școlare** din sistemul nostru de învățământ, *securitatea și sănătatea în muncă* se constituie ca sarcină didactică pentru personalul didactic care organizează procese de muncă și ca obligație pentru toate cadrele din școli sau din unitățile economice care conduc procese de muncă și de producție desfășurate cu elevii.
2. **Personalul didactic de conducere și de predare**, personalul ajutător, tehnic, economic, administrativ și de alte specialități au obligația de a cunoaște și aplica *normele generale și specifice de protecție a muncii* corespunzătoare tipului și profilul fiecărei unități de învățământ, să stabilească și să întocmească **instrucțiunile proprii de protecția muncii** în funcție de nivelul tehnic al dotărilor, de specificul lucrărilor de laborator, de atelier și de la alte locuri de muncă în care se desfășoară munca și activitățile școlare și extrașcolare.

Sarcinile și obligațiile conducătorului unității privind securitatea și sănătatea în muncă, Fig.3 :

1. **să întocmească un plan de prevenire și protecție** compus din măsuri tehnice, sanitare, organizatorice și de altă natură, bazat pe evaluarea riscurilor, pe care să îl aplice corespunzător condițiilor de muncă specifice unității;
2. **să obțină autorizația de funcționare** din punctul de vedere al securității și sănătății în muncă, înainte de începerea oricărei activități, conform prevederilor legale;

Fig.3 Sarcinile și obligațiile conducătorului unității privind securitatea și sănătatea în muncă

Sarcinile și obligațiile conducătorului de lucrări:

Fig.4 Sarcinile și obligațiile conducătorului de lucrări

5. Protecția împotriva incendiilor. Elemente de risc și acțiuni specifice

PROTECȚIA ÎMPOTRIVA INCENDIILOR - legislație, acte normative, reglementări-

- ☐ **Legea nr. 307/2006** privind apărarea împotriva incendiilor-rectificată.
- ☐ **Ordinul M.A.I. nr 3/2011** pentru aprobarea Normelor metodologice de avizare și autorizare privind securitatea la incendiu și protecția civilă.
- ☐ **Ordinul M.A.I. nr 1436/2006** pentru aprobarea Metodologiei privind organizarea și desfășurarea activității de avizare a normelor și reglementărilor tehnice de apărarea împotriva incendiilor emise de ministere și organe ale administrației publice centrale.
- ☐ **Ordinul M.A.I. 163/2007** pentru aprobarea Normelor generale de apărare împotriva incendiilor.
- ☐ **HG nr. 537/2007** privind stabilirea și sancționarea contravențiilor la normele de prevenire și stingere a incendiilor
- ☐ **HG nr. 1739/2006** pentru aprobarea categoriilor de construcții și amenajări care se supun avizării și/sau autorizării privind securitatea la incendiu.
- ☐ **Ordinul M.A.I. nr. 130/2007** pentru aprobarea Metodologiei de elaborare a scenariilor de securitate la incendiu.

- ☐ Norme de prevenire și stingere a **incendiilor** specifice unităților cu profil de învățământ și educație emise de *Ministerul Educației Naționale* – martie 2000.
(Cu titlu informativ)

Organizarea activității de apărare împotriva incendiilor în instituțiile de învățământ în conformitate cu prevederile legale în domeniu, presupune realizarea următoarelor:

1. Stabilirea prin decizie ale **structurilor cu atribuții** în domeniul apărării împotriva **incendiilor** (persoane care îndeplinesc prin cumul atribuții privind punerea în aplicare, controlul și supravegherea măsurilor de apărare împotriva **incendiilor** cu completarea în fișa postului);
2. Întocmirea, aprobarea și difuzarea **actelor de autoritate** (decizii, dispoziții, hotărâri, etc.) prin care se stabilesc răspunderi pe linia apărării împotriva **incendiilor**;
3. Întocmirea **documentelor specifice** activităților de apărare împotriva **incendiilor**;
4. Realizarea **sistemului operativ de alarmare** și anunțare a incendiului, precum și de alertare în cazul producerii unor evenimente;
5. **Organizarea intervenției** pe locurile de muncă în caz de incendiu de către salariați și forțe specializate;
6. Asigurarea distinctă în planurile anuale de venituri și cheltuieli a **mijloacelor financiare** necesare achiziționării, reparației, întreținerii și asigurării funcționării mijloacelor tehnice de p.s.i. precum și pentru susținerea celorlalte activități specifice apărării împotriva **incendiilor** (atestări, certificări, avizări, autorizări);
7. Organizarea de **exerciții de evacuare** periodice cu elevii și cadrele didactice punându-se accent pe cunoașterea semnalului de incendiu și modul de evacuare a clădirii;
8. Analizarea semestrială a modului de organizare și desfășurare a activității de p.s.i. precum și analizarea incendiilor produse, desprinderea concluziilor și stabilirea de măsuri conforme cu realitatea, precum și a împrejurărilor și factorilor determinanți;
9. **Verificarea** periodică a instalațiilor electrice de încălzire și de protecție împotriva descărcărilor electrice atmosferice (doar de personal autorizat, precum și exploatarea acestora în condiții în care nu se creează risc de incendiu);

10. Introducerea în programa de învățământ a **temelor de educație preventivă** în domeniul situațiilor de urgență;
11. Asigurarea unor colaborări reale între reprezentanții unităților de învățământ și cei ai Inspectoratului pentru Situații de Urgență pentru surmontarea și rezolvarea oricăror probleme de interes educațional în domeniu;

Elemente de risc specifice în școli:

- Fumatul!
- Formarea și acumularea încărcărilor electrostatice;
- Sistemele de încălzire cu foc deschis ;
- Aparat și echipamente electrice;
- Activități în laboratoare;
- Blocarea căilor de acces, de evacuare și de intervenție etc.

Acțiuni cheie de prevenire și protecție:

- Conștientizarea și anticiparea riscului
- Elaborarea scenariilor de siguranță la foc
- Efectuarea periodică a exercițiilor de alarmare și evacuare
- Verificarea termenului de valabilitate a avizelor pentru instalațiile de stingere a incendiilor

Măsuri suplimentare:

- Cunoașterea substanțelor de stingere
- Cunoașterea claselor de incendiu și a compatibilității substanțelor de stingere cu acestea
- Investiția pentru mijloace tehnice de P.S.I. integrate (semnalizare-alarmare-stingere)

6. Protecția civilă

P R O T E C Ț I A C I V I L Ă - autorități și organizare-

INSPECTORATUL GENERAL PENTRU SITUAȚII DE URGENTĂ

- INSPECTORATUL GENERAL PENTRU SITUAȚII DE URGENTĂ este constituit prin fuziunea *Inspectoratului General al Corpului Pompierilor Militari* și a *Comandamentului Protecției Civile*, este organ de specialitate al administrației publice centrale, cu personalitate juridică, în subordinea Ministerului Administrației și Internelor.

- INSPECTORATUL GENERAL PENTRU SITUAȚII DE URGENTĂ asigură la nivel național, punerea în aplicare într-o concepție unitară a legislației în vigoare în domeniile apărării vieții, bunurilor și a mediului, împotriva incendiilor și dezastrelor, precum și al realizării măsurilor de protecție civilă și gestionarea situațiilor de urgență.
- INSPECTORATUL GENERAL PENTRU SITUAȚII DE URGENTĂ asigură coordonarea și controlul de specialitate al serviciilor publice comunitare pentru situații de urgență, profesionale și voluntare.

Reglementări la nivel național:

- Legea nr. 481/2004 privind protecția civilă-actualizată
- Ordinul M.A.I. nr. 712/2005 pentru aprobarea Dispozițiilor generale privind instruirea salariaților în domeniul situațiilor de urgență- actualizat.
- Hotărâre nr. 1.490 din 9 septembrie 2004 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare și a *organigramei* Inspectoratului General pentru Situații de Urgență
- Hotărâre nr. 1514 din 29/11/2005
- Hotărâre nr. 1.648 din 22 noiembrie 2006
- Ordonanța nr. 88 din 30 august 2001 privind înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor publice comunitare pentru situații de urgență, aprobată cu modificări prin Legea nr. 363 din 7 iunie 2002
- Ordonanța de Urgență nr. 21 din 15 aprilie 2004 privind Sistemul Național de Management al Situațiilor de Urgență

Aspecte de interes pentru instituțiile școlare:

- Dezastre și calamități naturale (cutremur, inundație, uragan, alunecări de teren, avalanșe).
- Dezastre provocate de om (accidente industriale, catastrofe ecologice, contaminări cu substanțe chimice și radioactive, ...).
- Mișcări sociale de amploare (revolte, război civil).
- Riscul de accidentare cu muniții și substanțe explozive descoperite accidental

PROBLEMATICĂ

1. Prevenirea Situațiilor de Urgență ca necesitate pentru creșterea *nivelului de securitate al cetățenilor și bunurilor*
2. Intervenția în situațiile de urgență
3. Asigurarea logistică

Mișcări sociale de amploare

- Greve
- Revolte populare
- Manifestații de stradă
- Război civil

Fig.5 Schema bloc de acțiune în cazul unei mișcări sociale

7. Protecția împotriva acțiunilor antisociale sau teroriste**Acțiuni antisociale**

- Consumul/Traficul de droguri
- Furtul, jaful, tâlhăria
- Agresiune fizică
- Crima
- Comportament indecent
- Fapte imorale
- Șantaj
- Apartenența la curente extremiste
- Acte de corupție

Acțiuni teroriste

- Amenințarea cu bombă
- Luarea de ostatici
- Detournare de vehicule

- Atacuri sinucigașe
- Distrugerea clădirilor locuite
- Detonarea în locuri aglomerate
- Contaminarea deliberată cu substanțe toxice a sistemelor publice

Elemente de risc și realități în școală

- Violența în școală
- Acte de corupție
- Comportament indecent
- Fapte penale
- Fapte imorale

Premise

- ☐ *Non conformismul și dorința de a încălca regulile*
- ☐ *Comportamentul deviant*
- ☐ *Starea materială și nivelul de trai*
- ☐ *Nivelul de instruire*
- ☐ *Apartenența la grupări cu caracter antisocial*

PROTECȚIE = PREVENȚIE

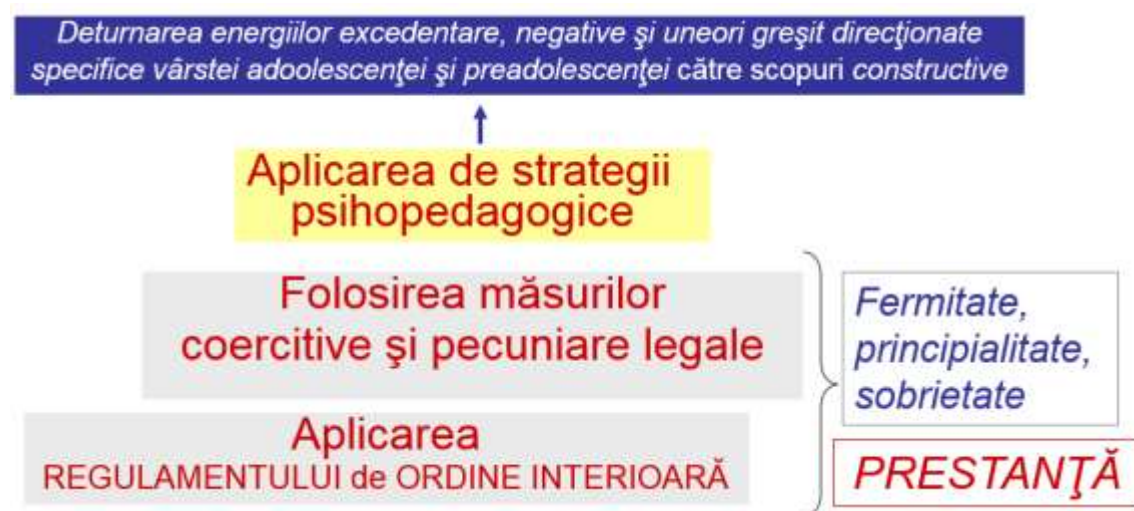

Fig. 6 Protecția împotriva acțiunilor antisociale – schemă bloc de aplicare într-o instituție de învățământ

8. Elemente de protecție juridică și informațională

Aspecte de interes pentru instituția școlară

- Protecția drepturilor angajaților

- Protecția drepturilor elevilor
- Rolul sindicatelor
- Achiziții publice și concesiuni

Cadru legislativ:

- *Codul Muncii - Legea nr.40/2011*
- *Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copiilor*
- *Legea educației naționale nr.1/2011*
- *LEGEA nr. 279/2011 pentru modificarea și completarea OUG 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii*
- *Acte normative curente (a se accesa www.edu.ro)*

Protecția juridică în cadrul organizației vizează și:

- Protecția drepturilor și libertăților cetățenești (libertatea de mișcare, credință și convingeri,...)
- Protecția drepturilor minorităților
- Egalitatea șanselor (între femei și bărbați, în cazul persoanelor cu nevoi speciale, ...)

9. Protecția proprietății intelectuale (licențe, drepturi de autor)

În cadrul instituțiilor școlare cele mai importante aspecte sunt legate de:

- Protecția drepturilor de autor
- Protecția licențelor software

Reglementările juridice sunt reprezentate de către Legea nr. 84 din 1998 privind mărcile și indicațiile geografice; Legea nr. 129 din 29 decembrie 1992 (*republicata*) privind protecția desenelor și modelelor industriale; Legea nr. 8 din 14 martie 1996 privind drepturi de autor și drepturi conexe; Legea nr 64/1991.

Tematică pentru studiu și analiză

Orientarea pe studii de caz/situație și dezbateri.

- Identificați și descrieți componentele subsistemului de protecție organizațională din instituția de învățământ în care lucrați.
- Întocmiți o analiză de tip SWOT cu privire la subsistemul de protecție organizațională din instituția unde lucrați.
- Prezentați un caz, un eveniment sau o situație critică cunoscută de dumneavoastră sau din experiența proprie, care a solicitat una sau mai multe dintre componentele subsistemului de protecție organizațională din școala dumneavoastră.

Analiza SWOT este o metodologie de analiză a unui proiect sau unei afaceri, având în vedere următoarele aspecte: Strengths (puncte tari), Weaknesses (puncte slabe), Opportunities (oportunități), Threats (riscuri).

Bibliografie

1. Ghițescu Teodor: Management sistemic educațional, Editura MatrixRom, București, 2006
2. Legea 319 din 2006
3. Situațiile de urgență. Noile reglementări PSI și protecție civilă- Ediția a VI-a 8 Februarie 2008, Editura Best Publishing.
4. Culegere de acte normative privind prevenirea și stingerea incendiilor, 2005, ISBN 973-86268-5-4.
5. Ordonanța Guvernului României nr. 60/1997 privind apărarea împotriva incendiilor, aprobată prin Legea nr. 212/1997
6. Norme de prevenire și stingere a incendiilor specifice unităților cu profil de învățământ și educație emise de Ministerul Educației Naționale – martie 2000
7. Ordonanța de Urgență nr. 21 din 15 aprilie 2004 privind Sistemul Național de Management al Situațiilor de Urgență
8. Legea nr. 8 din 14 martie 1996 privind drepturi de autor și drepturi conexe
9. Legea nr. 64/1991